

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

факультет журналістики

кафедра прикладної лінгвістики та літературознавства

кафедра іноземних мов

кафедра журналістики

кафедра філософії

**КОНЦЕПТИ, ДИСКУРС І ЕТИКА КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВІСТИЧНІ,
ЖУРНАЛІСТСЬКІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ**

Матеріали міжкафедрального круглого столу

27 березня 2026 року

Одеса – 2026

**УДК 81'42:174.4:070(049.2)
К653**

Круглий стіл проведено відповідно до наказу ректора Національного університету «Одеська юридична академія» від 03 березня 2026 р. № 462-59

Організаційний комітет конференції:

Голова оргкомітету:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор.

Заступники голови оргкомітету:

Олена СКАЛАЦЬКА – декан факультету журналістики, доктор філософських наук, професор.

Мирослава МАМИЧ – завідувач кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, доктор філологічних наук, професор.

Олексій ФЕДОТОВ – начальник науково-дослідної частини, доктор юридичних наук, професор.

Робоча група:

Юлія ТОМЧАКОВСЬКА – завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент.

Вікторія КОЛКУТІНА – завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, професор.

Ігор ШАМША – в.о. завідувача кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент.

Анастасія КІСЕЛЬОВА – доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент.

Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки НУ «ОЮА»

Метою круглого столу було осмислення ролі мови, комунікації та дискурсивних практик у сучасному суспільстві, а також етичних засад інформаційної взаємодії в умовах розвитку медіа й цифрових технологій. Учасники обговорили проблеми медійних маніпуляцій, поширення фейкової інформації, етики комунікації, меж свободи слова та впливу соціальних мереж і генеративного штучного інтелекту на суспільну свідомість. Окрему увагу приділено лінгвістичним і філософським аспектам формування смислів, істини та відповідальності за комунікативні дії. У підсумку наголошено на важливості критичного мислення та формування етично відповідального інформаційного середовища.

Матеріали та пристатейна література публікуються в авторській редакції. За достовірність фактичної інформації у публікаціях відповідальність несуть автори.

Концепти, дискурс і етика комунікації: лінгвістичні, журналістські та філософські виміри : матеріали міжкафедр. круглого столу (м. Одеса , 27 березня 2026 р) / упоряд.: М. В. Мамич. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2026. 110 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/32787> ;DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.32787>

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

Козак Т.

Особливості семантично-функціонального перекладу термінів німецького цивільного та кримінального права українською мовою.....38

Колкутіна В.

Трансформація образності у сучасному медіатексті.....42

Крижановська Т.

Невизначеність як концепт сучасного комунікативного дискурсу: філософський аналіз.....45

Лепетуха М.

Трансформація журналістських жанрів і наративів у соціальних мережах в умовах дезінформації.....49

Лесневська К.

Сучасний інтернет-дискурс: аспекти дослідження.....52

Літвінчук І.

Від новин до медіафрагментів: еволюція журналістського дискурсу в цифрову епоху.....55

Мамич М.

Етична рамка мовлення в умовах війни: трансформація концептів *відповідальність* та *солідарність* в українському публічному дискурсі.....59

Назаренко О.

Публічний виступ як форма комунікативної взаємодії в системі соціальних комунікацій.....64

Тетяна КРИЖАНОВСЬКА,
*кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії
Національний університет
«Одеська юридична академія»*

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ЯК КОНЦЕПТ СУЧАСНОГО КОМУНІКАТИВНОГО ДИСКУРСУ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Невизначеність стає важливою характеристикою сучасного комунікативного дискурсу, оскільки саме через інтерпретацію інформації формуються смисли, позиції та комунікативні стратегії. У зв'язку з цим філософський аналіз невизначеності як концепту сучасного комунікативного дискурсу набуває особливої актуальності.

Проблема невизначеності розглядається у різних наукових контекстах. Так, В. Ратніков аналізує її як характеристику сучасного світу та складних соціальних процесів (2023), Г. Приходько досліджує когнітивні параметри категорії невизначеності та її прояви у мовленні й мисленні (2023), а О. Петрунько звертає увагу на особливості прийняття рішень у ситуаціях невизначеності та поєднання раціонально-логічних і інтуїтивних механізмів мислення (2024). У зарубіжній науковій традиції проблема пізнання в умовах невизначеності розробляється, зокрема, у працях G. de Roo, який аналізує різні ступені невизначеності у процесах пізнання (2021), а також С. Grant, який досліджує взаємозв'язок невизначеності та комунікації (2007). Водночас у сучасному комунікативному дискурсі невизначеність постає як концепт, що відображає специфіку функціонування інформації та смислів у складному соціальному середовищі, тому її доцільно розглядати не лише як епістемічну проблему, а як структурну характеристику сучасних комунікативних процесів.

Метою дослідження є філософський аналіз невизначеності як концепту сучасного комунікативного дискурсу та з'ясування її ролі у процесах інтерпретації та формування смислів у комунікативній взаємодії.

Осмилення невизначеності у комунікативному дискурсі потребує ширшого філософського контексту, пов'язаного з особливостями сучасної соціальної реальності. Сучасні суспільства характеризуються високим рівнем складності, динамічності та непередбачуваності соціальних процесів, унаслідок чого інформація про події та взаємодії часто є неповною або неоднозначною. Невизначеність, як зазначає В. Ратніков, є характерною рисою сучасного світу, що пов'язана зі зростанням складності соціальних систем і швидкістю їх трансформацій (2023).

У філософському аналізі невизначеність пов'язується з проблемою смислової визначеності понять і висловлювань: якщо визначеність передбачає наявність чіткого або принаймні неявного визначення ключових понять певного мовного контексту, то невизначеність виникає тоді, коли відсутні можливості для прояснення їхнього значення (Ратніков, 2023: 183). У такому розумінні вона постає не лише як наслідок браку інформації, а як ситуація відкритості значень і можливості різних інтерпретацій. Це дозволяє розглядати невизначеність на епістемічному рівні як проблему меж і можливостей знання, яке у складних соціальних процесах завжди залишається частково неповним або відкритим для уточнення.

Водночас невизначеність має і когнітивний вимір, пов'язаний зі способами осмилення та мовної репрезентації знання. Як зазначає Г. Приходько, концепт «невизначеність» проявляється на різних рівнях мовної системи та мовлення, що дозволяє розглядати відповідну категорію як когнітивну (2023 : 161). Якщо епістемічний аспект відображає обмеженість знання щодо певних явищ, то когнітивний пов'язаний зі способами його осмилення і репрезентації у мовленні. Саме на перетині цих вимірів невизначеність стає чинником інтерпретації інформації та формування смислів у комунікативному дискурсі.

Комунікативна взаємодія передбачає передачу й осмислення інформації різними суб'єктами, тому комунікація не завжди усуває невизначеність, а нерідко її відтворює. Як зазначає G. de Roo, повністю визначеного знання не існує, оскільки будь-яке пізнання містить елемент невизначеності та формується за різних епістемічних умов (2021). Унаслідок цього комунікація постає не як передача однозначного змісту, а як процес інтерпретації, у межах якого значення формуються через взаємодію різних комунікативних позицій.

На цьому наголошує і С. Grant, підкреслюючи, що комунікація є складним процесом формування значень через взаємодію різних смислових перспектив суб'єктів (2007). Тому комунікативний дискурс характеризується множинністю інтерпретацій, різноманітністю позицій та варіативністю смислів. Соціальна комунікація відбувається в умовах глибокої невизначеності, що проявляється на рівні суб'єкта, медіа та мови (Grant, 2007). У такому розумінні комунікація постає не як передача повністю визначеного змісту, а як процес спільного конструювання смислів у ситуації відкритості значень.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє розглядати невизначеність як концепт сучасного комунікативного дискурсу. Вона виникає на перетині соціальної складності сучасного світу, епістемічної обмеженості знання та когнітивних способів його осмислення і мовної репрезентації. У комунікативному дискурсі це проявляється у множинності смислових перспектив, різноманітності інтерпретацій і відмінності комунікативних позицій суб'єктів, унаслідок чого комунікація постає не як передача остаточно визначеного змісту, а як процес спільного конструювання смислів. У цьому процесі невизначеність виконує не лише проблемну, а й продуктивну функцію, оскільки відкритість значень створює умови для нових інтерпретацій і формування комунікативних стратегій, що дозволяє розглядати її як структурну характеристику сучасного комунікативного дискурсу.

Література

1. Петрунко, О. В. (2024). Ухвалення рішень в ситуаціях невизначеності: раціонально-логічна та міфологічна парадигми. *Наукові перспективи, серія: Психологія*, № 6(48), 958–970. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6\(48\)-958-970](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-6(48)-958-970).
2. Приходько, Г. І. (2023). Когнітивні параметри категорії невизначеності. *Львівський філологічний часопис*, № 13, 159–165. <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2023-13.24>
3. Ратніков, В. С. (2023). Невизначеність як світовий феномен та його прояви в освіті. *Філософія освіти*. 29 (1), 180–201. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2023-29-1-10>
4. de Roo, G. (2021). Knowing in uncertainty: On epistemic conditions differentiated for situations in varying degrees of uncertainty, the distinction between hierarchical and flat ontology, and the necessary merger with the axiological domain of values. *disP – The Planning Review*, 57(2), 90–111. <https://doi.org/10.1080/02513625.2021.1981016>
5. Grant, C. B. (2007). *Uncertainty and communication: New theoretical investigations*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230222939>